מגוון חידונים לחג פורים

אירועים חשובים בחודש אדר:

א' באדר

- בתקופת בית המקדש היו אוספים שקלים מהציבור לצורך קניית קרבנות ציבור ולצורך הכנתה של ירושלים לקראת עולי הרגל שהגיעו בפסח: תיקון הדרכים, הרחובות ובורות המים. מסיבה זו היו קוראים בשבת הסמוכה לראש חודש את פרשת "שקלים", הראשונה מארבע הפרשות המיוחדות שהיו נקראות בחודש אדר. (ראה א' ב' לפורים)
- נשלח מארץ ישראל קול קורא של יוסף ויתקין אל צעירי ישראל "אשר לבם לעמם ולציון". תרס"ה (1905).

ב' באדר

עלילת הדם בדמשק. ת"ר (1840)

ג' באדר

- גיוס המתנדבים לגדוד העברי במלחמת העולם הראשונה. תרע"ח (1818).
- הורכבה הממשלה הראשונה במדינת ישראל, ברשותו של דוד בן-גוריון. תש"ט (1949).

ז' באדר

- יום הולדתו ופטירתו של משה רבנו.
- יום זה הוא יום הזכרון לנופלים שמקום קבורתם לא נודע.
- נוסד, על ידי אחד-העם ותלמידיו, המסדר הציוני "בני משה". תרמ"ט (1889).
- טבעה בים השחור אנית המעפילים "סטרומה" ובה 770 יהודים. תש"ב (1942)

ט' באדר

צה"ל הגיע במסע שיחרור אל אילת. תש"ט (1949).

<u>י"א באדר</u>

יום זיכרון ליוסף טרומפלדור ולחבריו שנפלו בשנת 1920 על הגנת תל-חי.

<u>י"ג באדר</u>

תענית אסתר. לזכר שלושת הימים שאסתר צמה לפני שהלכה לבקש מאחשוורוש לבטל את גזירתו של המן להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים.

<u>י"ד באדר</u>

חג הפורים.

<u>ט"ו באדר</u>

חג הפורים בערים מוקפות חומה מימי יהושע בן נון. מסיבה זו חוגגים בירושלים את חג הפורים יום אחרי הערים האחרות.

<u>י"ח באדר</u>

יסוד הגדוד העברי באלכסנדריה של מצרים, בימי מלחמת העולם הראשונה. תרע"ה (1915).

<u>כ"ב באדר</u>

נוסדה חניתה בגליל העליון. תרצ"ח (1938).

<u>כ"ג באדר</u>

במאורעות הדמים של שנות תרצ"ו עד תרצ"ט נהדפה התקפה על טירת צבי. תרצ"ט (1939).

א' – ב' לחג פורים

אדר א', אדר ב'

אדר א' הוא החודש שמוסיפים לשנה העברית המעוברת, כדי להתאים בין שנת הירח שעל פיה פועל הלוח העברי לבין שנת השמש שעל פיה נקבעות עונות השנה שחגי ישראל נחגגים בהן (לדוגמא: פסח באביב וסוכות בסתיו). מכיוון שלוח הירח קצר מלוח השמש ב 11 יום, יש להוסיף חודש כל שלוש שנים לערך, סך הכל יש להוסיף 7 שנים ב-19 שנים. מוסיפים את חודש אדר שהוא החודש האחרון בחודשי השנה על פי ספירת החודשים המקראית. באדר ב' מציינים את כל התאריכים החלים בחודש זה. (ראה ערך "אדר")

אוזני המן

עוגיות מיוחדות לפורים, צורתן צורת משולש והן מולאות בדרך כלל בפרג, או במילוי אחר. השם נקבע כנראה בגלל צורת העוגיה המזכירה אוזן, או אולי כובע משולש בכובעם של שרים בעת העתיקה. יתכן שמקור השם באגדה על המן שנכנס אל המלך כשהוא כפוף קומה, אבל וחפוי ראש ואוזניו מקוטפות (ספר האגדה, ע' קי"ט).

אחשדרפנים

רצי המלך. "והאחשדרפנים" (אסתר, ט', ג') היא המילה הארוכה ביותר בתנ"ך (11 אותיות).

בגתן ותרש

שני שומרי המלך שביקשו להרוג את המלך (מגילת אסתר, ג' , כ"א-כ"ג)

גינת ביתן המלך

בגינת ביתן המלך נערכו המשתאות שערך אחשורוש לבני עמו (מגילת אסתר, א', ה')

דלפון

אחד מבניו של המן.

הדסה

שמה העברי של אסתר המלכה.

ושתי

אשתו הראשונה של אחשוורוש, נחשבת אצל רבים לפמיניסטית הראשונה.

ויזתא

בנו הצעיר של המן.

זרש

אשתו של המן. היא שייעצה לו להכין את עץ התליה למרדכי, והיא שהבינה לאחר מכן שגורלו של המן אבוד, ובי המלך יסיר אותו מכסאו.

חרבונה

סריס המלך שהזכיר לפני המלך אחשוורוש את העץ שהכין המן למרדכי, ולכן נאמר עליו: "וגם חרבונה זכור לטוב". (אסתר רבה, י' ט')

טבעת המלך

על מנת שגזרותיו של המן יתגשמו היה צריך לחתום על הצווים בטבעת המלך (מגילת אסתר, ג' י', י"ב). באותה טבעת היה על המלך לחתום כאשר נתבקש על ידי אסתר לבטל את הגזרות (מגילת אסתר, ח', ח', י')

יום משתה ושמחה

באשר ניצלו היהודים מגזרותיו של המן הרשע הם קבעו את היום, יום י"ד באדר כ"יום משתה ושמחה" – לזברה של ההצלה. (מגילת אסתר, ט', י"ז)

ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו

על מנת להודות למרדכי על שהציל את המלך, ציווה המלך אחשוורוש על המן הרשע להלביש את מרדכי בלבוש מלכות ולהרכיבו על סוס אשר רכב עליו המלך ולקרוא לפניו את המשפט: "ככה יעשה לאיש אשר מלך חפץ ביקרו" וכך היה. (מגילת אסתר, ו', ו'-י"א)

ליצן

אחת מן התחפושות האהובות לפורים.

מצוות פורים

מקרא מגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים, משתה לפורים (ראה הרחבה)

נהפוך הוא

ביטוי ממגילת אסתר, מסמל את המהפך שחל בעלילה: "אשר נהפך להם מיגון לשמחה מאבל ליום טוב" (מגילת אסתר, ט', כ"ב). "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה

באויביהם"(מגילת אסתר, ט', א'). מסמל גם את ההתחפשות, כאשר כל אחד מתחפש ומשנה את עורו.

ספר הזיכרונות

במגילת אסתר מסופר כי מרדכי הציל את אחשוורוש מהתנקשות בחייו על ידי שני שומרי הסף, בגתן ותרש(מגילת אסתר, ב', כ"א-כ"ג). המעשה נכתב בספר הזכרונות של המלך, ובלילה שבו מתהפכת העלילה במגילה, נדדה שנת המלך והוא ביקש שיקראו לו בספר הזכרונות. הוא נזכר במעשה ומכאן מתחילה ההצלה למרדכי וליהודים (מגילת אסתר, ו')

עדלאידע

חגיגות ותהלוכות שנהוגות בערים ובישובים ברחבי הארץ ובמיוחד בתל-אביב, לכבוד פורים. תהלוכת המסכות הראשונה נערכה בתל-אביב בשנת 1912. היוזמה היתה של אברהם אלדמע, ממורי גימנסיה הרצליה באותה תקופה. אחד מן המארגנים העיקריים של החג היה ברוך אגדתי, מראשוני תל אביב, ששמו נקשר בארגון העדלאידות. השם עדלאידע הוצע על ידי הסופר י. ד. ברקוביץ בשנת 1932 הוא נגזר מן הביטוי "חייב אדם לבסומי (להשתכר) בפורים עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (תלמוד בבלי, מסכת מגילה ז' ע"ב).

על הניסים

תפילת הודיה הנאמרת בתפילת העמידה (תפילת שמונה עשרה) בחנוכה ובפורים לזכר הניסים שנעשו לעם ישראל בשני חגים אלה.

נוסח תפילת "על הנסים" לפורים:

ועל הנסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות ועל הנחמות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה (נוסח זהה לפורים ולחנוכה)

בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה, כשעמד עליהם המן הרשע, בקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן, טף ונשים ביום אחד, בשלושה עשר לחודש שנים עשר הוא חודש אדר ושללם לבוז. ואתה ברחמיך הרבים הפרת את עצתו, וקלקלת את מחשבתו והשבות לו גמולו בראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ.

עמלק

המן הרשע נחשב לצאצאי העמלקים משום שנקרא המן האגגי, כשמו של מלך עמלק שנלחם בעם ישראל בימי שאול המלך (שמואל א', ט"ו). עמלק היה העם הראשון שתקף את בני ישראל לאחר יציאת מצרים (שמות, י"ז, ח', ט"ז) ונאמר עליו: "ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע" (דברים, כ"ה, י"ח). לכן אומרת התורה לזכור את המעשה של העמלקים. יש להזכיר כי מרדכי היהודי הוא מצאצאי שבט בנימין וממשפחת שאול המלך: "מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני" (מגילת אסתר ב', ה'). קיש היה אביו של שאול המלך. על מנת לשמור את הזכרון הזה קוראים לשבת שלפני פורים "שבת זכור" ובה קוראים את פרשת "זכור את אשר עשה לך עמלק" (דברים, כ"ה, י"ז-י"ט)

פור

הוא הגורל – ההגרלה שעשה המן הרשע בדי לקבוע את התאריך שבו יתקיים הצו להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים (מגילת אסתר ג', 7). מן המילה הזו נגזר שמו של החג – פורים.

צורר היהודים

אחד מכינוייו של המן במגילת אסתר (מגילת אסתר ג', י')

קבר אסתר ומרדכי

מרדכי ואסתר קבורים, על פי המסורת, בעיר חמדאן שבפרס. מעל הקברים מוקם אולם מקושט ומואר באורות רבים. יהודי פרס נהגו לעלות לקברים אלה משום שישנה אמונה שאסתר ומרדכי ממשיכים לעשות ניסים גם אחרי מותם.

רעשן

הרעשן הוא כלי העושה רעש רב ונהוג להרעיש בו בשעת קריאת המגילה, כאשר נזכר שמו של המן. זהו המנהג הנפוץ ביותר הקשור למנהגי הבאת המן הרשע. מנהגים אחרים היו שריפת בובה של המן הרשע, או סקילה של בובה כזו באבנים ובמקלות, יתכן כי גם אכילת "אוזן המן" מקורה במנהג זה.

"רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר" (מגילת אסתר, ד', י"ד)

הדברים ששולח מרדכי להגיד לאסתר המלכה כאשר היא מביעה את חששה ללכת למלך אחשוורוש לבקש על הצלת היהודים, מבלי שנקראה. יש אומרים כי במשפט זה ישנו הרמז היחיד למעורבותו של הקב"ה בעלילה משום ששמו של האל איננו נזכר במגילה כלל. המילה "מקום" משמשת פעמים רבות כאחד מכינוייו של הקב"ה.

שבת שקלים, שבת זכור ושבת פרה

שלוש השבתות הסמוכות לפורים בהן קוראים פרשות מיוחדות לשבתות אלה. בשבת שקלים קוראים את "פרשת שקלים" (שמות, ל', י"א-ט"ז) על מנת להזכיר את תרומת השקלים לבית המקדש. שבת זכור "זכור את אשר עשה לך עמלק" (ראה ערך עמלק) שבת פרה נקראת לאחר פורים בה קוראים את פרשת "פרה אדומה" (במדבר, י"ט, א'-כ"ב) להזכיר את ראשית ההכנות לקראת פסח כשהיה צריך לטהר באפר הפרה האדומה את עולי הרגל הטמאים לפני הכניסה לבית המקדש בפסח.

שושן

עיר הבירה של ממלכת פרס ושל המלך אחשוורוש, בה התרחשה כל העלילה של מגילת אסתר.

שושן פורים

את חג הפורים חוגגים ברוב המקומות בי"ד באדר. בערים מוקפות חומה מימי יהושע בן נון נקבע לחגוג את החג בחמישה עשר באדר, כי יהודי שושן בירת פרס חגגו את הצלתם מגזרתו של המן בתאריך זה. בימינו חל שושן פורים רק על ירושלים.

תחפושות

מנהג מרכזי בפורים. (ראה הרחבה למעלה)

תענית אסתר

תענית אסתר הינה יום צום ב י"ג באדר לזכר הצום של אסתר המלכה ושל יהודי שושן הבירה, לפני בואה של אסתר אל היכלו של המלך אחשוורוש לבקש על ביטול הגזרה של המן הרשע:

ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק זעקה גדלה ומרה [...] ויאמר מרדכי להשיב אל אסתר אל תדמי בנפשך להימלט בית המלך מכל היהודים:
כי אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך תאבדו ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות. ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי: לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערתי אצום כן. (מגילת אסתר ד', א', י"ג-ט"ז)

תרגום ראשון ותרגום שני למגילת אסתר

שני תרגומים לארמית של מגילת אסתר. הראשון הינו תרגום מילולי ברובו, השני הינו תרגום שנוספו אליו מדרשים רבים. המיוחד בתרגומים אלה הוא שהם מוסיפים עניינים שחסרים בה כמו למשל הזכרת שם האל שבמגילה אינו נזכר כלל ובתרגומים הוא מופיע פעמים רבות. כן מובאת תפילתה של אסתר לפני בואה אל המלך אחשוורוש לבקש על עמה, מוסברת הסיבה לכך שמרדכי לא השתחווה להמן כשהנימוק הוא שלדעת מרדכי יש להשתחוות לאלוהים בלבד ולא לבני אדם. תוספות מדרשיות אלה באות לחזק את הפן התיאולוגי של המגילה שבה פן זה מועלה ברמזים דקים בלבד.

מכון שיטים | קיבוץ בית השיטה 1080100 | טלפון 04-6536344 | פקס 04-6532683 | דוא"ל machon@chagim.org.il | ע"ר 58-0459212 | פייסבוק מכון שיטים

שלושים דמויות במגילת אסתר מצטופפות בתפזורת שלפניכם

נסו לנוע בכל הכיוונים, ומצאו את מבוקשכם. בהצלחה!

ד	ד	ו	ש	א	ז	מ	ל	ש	ח	י	פ	מ	א
מ	ל	ע	ת	ת	ר	ר	ה	ז	ר	ר	י	ה	ר
א	ב	פ	ר	ז	ש	ס	כ	נ	מ	ת	כ	ו	י
ע	ג	ר	ו	ב	ק	נ	ו	ש	ו	ר	ב	מ	ד
פ	ת	ת	ה	נ	ו	א	ת	נ	ו	ב	ו	נ	י
ר	נ	ז	ה	י	ל	א	י	ט	א	ת	ר	ו	פ
ש	י	ג	מ	א	ד	ל	י	א	ה	ל	ו	ח	מ
נ	א	א	ת	ד	י	ר	א	ע	י	כ	ד	ר	מ
ד	ה	מ	נ	ב	נ	ה	מ	ד	ת	א	ר	י	ו
ת	א	א	א	א	א	א	א	ב	א	נ	ש	ר	כ
א	ר	י	ת	ו	א	ר	ת	ר	ש	י	ש	ה	נ
נ	ת	פ	ס	פ	ר	כ	י	ז	א	ב	ג	ת	א
ק	ס	ר	א	ת	מ	ד	א	ס	י	נ	ו	כ	מ
א	א	ר	ז	י	ת	ש	ו	ה	י	ו	נ	ר	פ

fotosearch.com

לפניך תפזורת אשר בתוכה עליך למצוא את כל המילים הרשומות מטה.
המילים יכולות להירשם בכל כיוון למעלה למטה ימינה שמאלה ובאלכסון.

באדיבות עוזי קייש

נ	ס	ה	ח	ו	ד	ש	א	מ	נ	א	נ	א	נ	ס	ב	ת
מ	ת	ל	א	ש	י	ה	ס	ח	א	מ	י	ז	ר	פ	א	ת
א	ר	י	א	ל	נ	ס	ה	א	ש	ע	ש	ה	נ	ס	י	מ
א	ג	ד	ת	י	א	ד	מ	ח	ת	ו	נ	ס	ר	א	ה	י
ד	ת	י	כ	ר	מ	ה	א	ח	מ	ל	ר	ש	ת	פ	ל	ר
י	א	י	ש	י	ת	ג	ר	י	צ	ש	י	ו	א	ז	ג	ו
ד	ר	ע	א	ת	ה	ס	י	י	ש	י	ו	ג	ש	כ	מ	פ
ע	ו	ל	ש	נ	ס	י	א	ל	ב	י	ת	ה	מ	ו	א	ת
ב	נ	י	א	ר	א	מ	ה	ת	ת	ה	א	ה	ת	ר	ר	ד
ל	י	נ	ס	נ	ה	י	ק	ו	י	א	נ	י	ש	ש	ק	ו
א	ח	א	מ	א	מ	נ	ס	פ	ד	נ	ס	ש	י	ק	מ	ע
ח	ה	מ	י	ל	ק	ש	מ	נ	י	י	ע	ת	ו	י	ל	ס
א	ש	י	ר	ש	י	נ	מ	ה	י	נ	ב	ת	ר	ש	ע	ת

מצוות הקשורות לפורים

א) קר'(קריאת) מגילת אס'(אסתר)
ב) מש'(משלוח) מנ'(מנות) א'(איש) לר'(לרעהו)
ג) מת'(מתנות) לא'(לאביונים)
ד) סעודת פורים
ה) משתה ושמחה
ו) ח'(חייב) א'(איניש) ל'(לבסומי) ב'(בפוריא)
ע'(עד) ד'(דלא) י'(ידע)

מושגים ושמות הקשורים לפורים

א) מגילת אסתר
ב) תענית אסתר
ג) אחשורוש
ד) המן הרשע
ה) מחצית השקל
ו) הדסה
ז) מרדכי היהודי
ח) עשרת בני המן
ט) שושן הבירה
י) פרזים
יא) מקפין

ארבע פרשיות

א) (פרשת) שקלים
ב) (פרשת) זכור
ג) (פרשת) פרה
ד) (פרשת) החודש

הברכות על קריאת המגילה

א) "על מקרא מגלה"
ב) "שעשה נסים"
ג) "שהחינו"